

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.



Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин. у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ИЗГУБЉЕН РАЈ.



Веселте се, децо драга,
Уживајте божи рај.

За детињством борба чека,
С целим светом окршај.

Анђелима божим равни,
Чиста срца без злобе,
Без зависти и без греха,
— Ви сте чеда природе.

За невоље још незнате,
Нит' за овај рђав свет.
На лицу вам радост блиста,
Издаје вас невин глед.

Свако дело, свака мис'о
Ко зора је невина.
А љубави божјој равна
Ваша љубав искрена.

Ко с' не диви срца вашег
Савршенству потпуном?
Ох, та Бог је још у вама,
Ви у Богу превечном!

*

Ко што ј' дете сад невино,
Беше некад човештво.
Чиста љубав још у срцу,
— Још у срцу блаженство.

Рај детињства, рај човештва
Брзо прође ко леп сан:
Савршено што Бог ствара
Све обара човек сам.

Дело божје порушено
И разорен божи рај.
Сад почиње борба тешка:
Дај нам боже снаге дај! —

Где обали како теже
Лађари храброшћу свом.

Изгубљени рај да отму
Својом силом рођеном.

Ох, дали ће који моћи
Истрајати борбу сву?
Ил' заслепљен земним благом,
Срећу тражит' варљиву?

Дал' благослов кога чека,
Или клетва народна?
Дал' ће служит' за живота
Бога или мамона? —

Где богаташ, бог земаљски,
Како згрће рајин зној!
Никад, никад није доста
Такој души неситој.

Мир душевни њега бега.
Хај шта вреди благо сво?!
Изгубљени никад неће
Рај отети божанство.

Други опет славе жедан
— Све остало жртвује.
Сјај и помпу трећи тражи
— Глас савести не чује.

Ево опет испосника
Како врши позив свој.
Мисли да се одужио
Светој жељи божијој. —

Под теретом борбе тешке
Јадна раја губи свест.
Мирно сноси све неправде,
Силну мржњу и обест.

Достојанство човечије
Зар се тако газит' сме?
Зар светиња сваком створу
За то ј' доста, да се тре?! —

Ил зар никад, ох зар никад,
Неће сванут жељан дан,
Да окове тешке стресе
Титан силян — окован?

Да божанска светлост сијне
И обасја срца сва.
Да прогони љубав мржњу,
Врага свију векова.

А слобода — нашој души,
Што је биљци сунца сјај,
И кишица блага, тија,
Земља, ваздух и благ Мај —

Да уништи самовољу
И на престо седне свој.
Да с' висине живот даје
Својој деци премилој.

Човечанство да достигне
За чим теже умови:
Савршенство ума, срца
— Рај, кој' траже људи сви. —

*

Боримо се. Борба ј' живот,
За човека једин' спас.
Једна ј' само целъ живота,
Та нек води, снажи нас!!

Станко.

ЖЕНСКИ УПЛИВ, ДЕВЕТА ВЕЛЕСИЛА.

„Das meiste Gute geschieht ja überhaupt in aller Stille, namentlich das, welches die Frauen im stillen Kreise ihrer Häuslichkeit wirken.“

Ко се јавно мњење чији је орган штампа, узима обично за осму велесилу у образованом свету, то се женскиње, с већим правом могу уврстити у девету силу тим пре, што се њихов уплив оснива на психолошко-етичким законима, који су непромењиви и вечити; дочим се јавно мњење према државном облику а политичким приликама мења; даје се измајсторисати и, јер је као што Штекл вели: „Die Grundatzlosigkeit zum Grundsatz erhoben.“

Кад испиталачки застанемо пред каквом год појавом у свету, наћи ћемо, да је она дејство премалених снага; последица често, врло ситних узрока. Тако има планина што су постале од сићушних животињица; од малих извора бивају притоцима, језера и мора; из семена ничу шуме; од вихорића рађа се бура, што куће руши, и циклон који читаве флоте дави. У Алпима страшна лавина шуме тлачи, брегове рони и засипа села, а њу је само заљуљао: „Der Tritt einer Gemse, selbst der blosser Wiederhall der menschlichen Stimme genügt um das wankende Gleichgewicht aufzuheben und die Schneemasse zum Sturz zu bringen,“ каже др. Уле. А како је оним сталактик-пећинама онде? Тамо бисерне дворе гради и реси простране дворане борним завесама, диже

олтаре и прави светиљке и полијелеје, нечујни неимар, невидовни вајар и вредни работник — ситна творачка кап.

Кад све ово применимо на појаве с којима се сваки час, било у историји, било у приватном ил политичном животу љуцком, сусретамо, то ће нам њихова сличност брзо у очи пасти; видећемо да катастрофе обично бивају из ништавих узрока и да истрајно деловање незнатних чињеница ствара големе успехе. Па кад је то тако, онда само ваља изнети готове чине у којима је женски уплив био дејствујући узрок (*causa efficiens*) и доказати њихову узрочну свезу, па да се већ у напред назре закључак, који се из горњих премиса жели извести.

Ал пре нег што се упустим у набрајање таквих догађаја, задржаћу се мало око тога, да протумачим: шта је то уплив? и може ли човек да подлежи упливима у опће, а женском на по се.

Уплив је сузбијање своје воље туђом; напуштање енергије и начела, и по томе зависност од другог. Има и таквих уплива, којима ова дефиниција не доликује, но који зато од своје важности ништа не губе; јер они као јачи, сваки моралан уплив надмашују. Тако је у тропским и поларним појасевима климатичан уплив тако силян, да човечији дух не може да се развија и ствара културу. Тако по дуалистичкој природи човечијој, час превлађује душевни уплив на тело, час телесни

на душу. Душевни афекти утичу на брзи и тремички крвоток, ударање била, процес варења, боју лица; телесне озледе и болести повлаче за собом душевну раздешеност, а могу и да помере равнотежу снага и делања душевног. Какав уплив на човека имају јело и пиће, слобода и ропство, држим, да је сувишно и напомињати.

Човек као члан друштва у коме живи, упућен на узајмичну услугу и помоћ својих сачланова, долази често у таки положаји у коме не чини свагда своју вољу но туђу; као члан породице, везан дужностима, поштовањем и љубављу за њу, изложен је још и више упливу својих рођених. Но нигде се моћ уплива ваљда тако јасно не истиче као у браку, у том споју мужа и жене због тога, што везе породичног сродства већ по самом природном одређењу морају да уступају испред веза и одношаја брачних. Ако још узмемо, да је љубав моћан фактор, који у браку уме да осваја земљиште, ширећи обим свога освајања све даље и даље; па како са тим обимом и моћ уплива расте, то нас не треба ни мало да изненађује, ако на такве случајеве наилазимо: где се сфера мушког уплива сужава и често на минимум своди.

Ево како.

Жена по својој рецептивности, већој осетљивости, по темпераменту и живљој моћи уобразиљи, лакше је изложена утисцима спољним и унутарњим, који у њој стварају преставе, жеље и вољу, коју жена с највећом истрајношћу гледа да оствари. И ако ту вољу рађају врло често малени узроци, она је према човеку каткад тако снажна, да јој овај одолети не може. Наоружана уз то још и телесним дражима, врлинама и даровима душевним, постаје жена, силом, којој се човек хотимице ил нехотице покорави. Тај закон, ако се тако назвати сме, лебдео је зацело и Мојсију пред очима, кад га је у Еви оличило, у причи о првоме греху. Угриз Евине јабуке повукао је за собом катастрофу са најтрагичнијим посљедицама, што се игда замислити дају. Два потона, потоп воде и потоп крви хришћанских мученика с Христом заједно, једва могоше да сперу с људског рода тај црни грех.

Због лепе Јелене водио се десет го-

дина страхан рат, који је државе обарао и косио најбоље јунаке грчке и тројанске. Криминална статистика дала би нам безброј података, из којих би се уверити могли, како скоро у свакој парници у далекој ил блиској перспективи стоји жена, држећи у рукама конце злочина. Зато су духовити Французи тај Мојсијем постављени психолошки аксиом и превели на свој језик оном изреком: *cherchez la femme*. Пропаст српске државе на Косову и државе Ђурђевог, само су природне последице византизма, који се с Јакинтом у Србију увукавши, у Симониди, Ани Палеологовој и осталим гркињама и женама властеле наше, па чак и у Јерини, нађе своје ревне заштитнице. Што се тај византизам, карактеричан нарочито због уплива женског, баш уз деспота Ђурђа онако чист очувао, то само иде у прилог овом доказивању.

Но узмимо да је тај уплив могао захватити корена само онде, где су људи били сувише слаби да га сузбију. Слаб човек по својој душевној организацији, по својству свога карактера, лако је приступачан туђим разлозима, попустљив према свачијој вољи; али кад женском упливу подлегну људи, који су ил у историји ил обичном животу, са своје гвоздене енергије и самовоље познати, то је само један доказ више, како је тај уплив неодољив.

Да не спомињем Аспазије и њену моћ на Перикла и прве духове тадањег времена; да не кажем, какав је она уплив имала на државу и како је створила еманципацију женскиња у Атини; ја ћу само да изнесем неке примере, из којих ће се најбоље потврдити то што сам рекао.

Марције Кориолан, окорела патриција, опседава и мори глађу Рим. Сенат шаље посланство за посланством не би ли га умилостивио и одвратио од тога, но све у заман. Али кад изађоше римљанке с Ветуријом, матером и Волумнијом женом му на челу — он попусти и Рим беше спасен.

Кад је посинак Цезарев, Брут, ступио у коло завереника који доконаше да му поочима, Цезара, убију, тајао је он тај пристанак и од саме жене своје Порције. Но ова приметивши да га нешто

тишти, па немогавши ни на који начин докучити што му је, сабије себи нож у слабину те га остави у рани. Кад од крвотока изнемогла мораде лећи, зовне мужа па му рече: ја одавна видим да те нешто мучи а нећеш да ми кажеш шта? па да бих те уверила како и ја умем ћутати и чувати тајну, ево гле, шта урадох од себе. Видивши Брут, згрози се, загрли је и повери јој све.

Велизар, силна војвода Јустинијанова, од чијег су имена војске дрхтале, молио би као мало дете своју жену за опроштење, кад би се она ма зашто на њега расрдила; а кад би му опростила, скакао би од радости.

Многе установе Јустинијанове, може се рећи све, што је год добро и знаменито учинио по државу и народ постало је упливом жене му Теодоре.

Марко Краљевић, замера се и оцу и стричевима, јер по савету материну говори по правди: да круна само Урошу припада.

Најодлучнији папа у историји римокатоличке цркве, Гргур VII. мири се посредовањем маркгрофице Матилде са својим заклетим непријатељем, царем Хенриком IV. у Каноси.

Хенрик VIII., звер од човека, нечовек, који је пет жена које отпустио, које смакнуо, попуштао је у свему последњој и шестој жени својој, Катарини Пер.

Људевит XIV., који је у себи оличавао државу холо говорећи: *L'etat c'est moi!* стајаше под упливом госпође Ментнон, и њеним наговором укида нантески едикт. А зна се, да Ментнон нит беше млада, ни лепа.

У приповетци народној, Дјевојка цара надмудрила, задивљен цар оштроумљем просте девојке, венчава је за се; па и кад је ражљућен тера од себе, и онда га још надмудрује, а он је застићен узима натраг.

Из ових неколиких података види се јасно, како женски уплив може да овлада човеком дајући му сасма други правац мишљењу вољи и деловању његовом. Но и ако је смер овоме чланку, да тај факт констатује; главна му задаћа већма лежи у томе, да истакне оне историјске дога-

ђаје, који цигло женским упливом постадоше, а чија се важност у културном ил политичном погледу никако порећи не да. Тако масагецка краљица Томира на превари убивши Кира, зауставља освајачко продирање персијске навале и спасава народ робовања.

Лукреција смрћу својом сатире тиранију и ствара републику.

Због Виргиније укида се децемвират и повраћа плебејцима стари устав.

Кадица, богата удовица удаје се за Муамеда и даје му прилике да путује, проучава вере и људе и да размишља о своме пророчанском позиву.

Сицилско вечерње беше због једне жене; Вартоломијску ноћ проузрочи Катарина Медичејска.

Сркиња Јелена а мађарска краљица, жена Беле II. Слепога, раснаљује на сабору у Араду племство на освету, и тамани душмане свога мужа.

Да није Изабела Кастилска дала Колумбу новаца и лађе, не би овај изнашао Америку.

Три жене, прва Кристина, удовица Стен Стурова соколи Густава, Ерихсона (Вазу) својом јуначком одбраном Штокхолма против Данаца, да ослобађа своју домовину Швецку; друге две жене: Петерзонова и Нилзонова избављају га ропства и смрти те тако њима има Ваза да захвали на животу, а њему Швеци за своју слободу.

Кад је велики везир у тродневној битци потукао 40 000 Руса и код села Фалцина тако опколио Петра великог, да би или сви до једног изгинули или би од глади сканати морали, избавља и Петра и војску жена му Катарина, поткупивши везира те спречава тиме освету Карла XII.

Марија Терезија на пожунском сабору, говором и сузама одушевљава угарску властелу на бој; и сузбија непријатеља од граница државних, и т. д.

Кад све што је досад наведено узмемо у обзир и расуђивање, то ћемо се уверити: да је човек заиста подложен уливима у опће, а женском на по се; видећемо, да женски уплив ствара големе

догађаје и да је тамо, где он једном корена захвати, — неодољив. Ал има једна врста женског уплива, који је као психолошка појава, као сили дејства, коју он на мушкарце има, не само јединствен, него и најважнији од свију других — а то је: *женски хероизам*.

Људи (мушкарци), у борби за опстанак, било то у породичном ил народном животу, хватајући се у коштац са незгодама не могу често крај свег напора душевног ил телесног, ове да савладају. Малаксали због неуспеха изгубе наду на спас, падну у очајање и хоће да подлегне јачој сили. Тада се јавља женскиње као живодаван дух; као надземаљско биће, које од кукавица гради јуначине; од смрвљене војске страшну победицу, те спасава породицу, државу, народ.

Ја нећу потанко да разлажем и набрајам поједине случајеве женског хероизма; једно с тога, што се тако важан психолошки проблем не да овлаш и на брзу руку растумачити; а друго, јер је то за себе одељена, самостална тема, о којој се веома опширно писати даје; што нити је цел овоме чланку, нити му његов скучени простор дозвољава. Доста је само да подсетим читаоца на старе шпартанке, римљанке, Јованку Орлеанку, кнегињу Љубицу, Слободарку, Барјактаровићку, Црногорке и многе и многе тисуће других, које и ако историја није као јунакиње забележила, ал оне тај назив с пуним правом заслужују већ и с тога, што своју судбину с хероизмом још и сада носе.

Не могу да завршим, а да не изнесем на видело два дивна примера женског уплива, који ће блистати не угасним сјајем кроз све векове, док је љуцтва у опће а Српства на по се.

Кад је Ромуло саградио Рим и населио га пастирима и бегунцима којеквим, имаше он за невољу грађана, али жена не. Они запросе кћери у суседа својих, но нико нехте овај пробисвет да озети. Тада се осете они превари, те ће као приредити светковине у славу освећења

новога града на позову суседа на њу; али да доведу и жене и девојке своје. У сред јуначке игре, кад се сви задубише у њу, на уговорени знак јурну римљани мед гледаоце те уграбивши сваки по једну цуру за се, однесе. На то поћицају родитељи и својта да преотму натраг кћери и сестре, но римљани се затворише и бранише се. Ови дигну крајину на њих, но буду сузбијени. Само сабињани надјачаше римљане и тек што дође одсудни час да се реши бој, кад сабињанке, расплетених власих улете међу борце те измире очеве и браћу с мужевима својим

У нашој народној песми, „Диоба Јакшића“ поделе браћа: Јакшић Дмитар и Јакшић Богдан, сву очевину своју, земље и градове; само се повадише око коња и сокола. Дмитар љутит на Богдана што му овај не да коња ни сокола, крене у лов, па у поласку наложи жени да му отрује брата или да га не дочека жива. Дмитра у лову сналази несрећа за несрећом и, кад се овај у црној слутњи враћа кући те поплашен упита жену: Да ми ниси у з'о час брата отровала? Она му смешећи се одговара: „Није сам ти отровала, веће сам те с братом помирила.“

Женски свете! Ти, не девета, већ прва велесило на овоме свету; ти, пред којом краљеви клече, која освајаче окиваш у ланце — која у осмејку мир, а у бори твога чела носиш рат — уплив је твој свепогућ! Употреби га свагда само на срећу и мир своје породице и народа свог.

„Ihr habt wohl von den Menschen sprechen hören, welche vermittelst eines Stäbchens Quellen unter der Erde zu entdecken vermögen. Solche magnetische Gaben besitzen die Frauen; sie kennen und finden auch die versteckteste, weiche Stelle im Herzen der Männer.“

У Новом Саду 24. Јуна 1887.

Мита Калић. *)

*) Овај је чланак изишао у овогодишњем јавном извештају срп. више дев. школе у Новом Саду.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Остаје још да се наведе, да има данас жена и девојака, које се одају на правничке и на богословске науке, па буду адвокати, судије, пароси. — У често поменутој државици Ејови у Сев. Америци служе данас 9 женскиња као пароси и врше своје свештеничке дужности тако ревносно, да се њихови верни већма хвале с њима него са пређашњим мушким; ове боље сачувају верне у својој цркви, и дају лепших поука у цркви него многи мушки. — Да су женске способне и за свештенички чин знамо по женским манастирима и калуђерицама. Ових има и у православној као и у реформатској цркви. У православној цркви највише их има у Руса и Бугара; било је од пре и у Срба и код нас на овој страни. У Енглеској било је прошле 1886. г. преко 7000 мисионаркиња; има, које су обилазиле и наше крајеве, особито Босну, па оставиле лепих спомена, особито у ствари дечијег и женског васпитања. У Француској било је прошле године свештеника мушких 64.570. а женских 78.135 и међу свима има многе, које се с највећом вољом одају на изучавање богословских наука. — Било је још у прастаро доба жена и девојака, које су се одликовале у овој струци. Из Библије знамо за пророчицу Марију сестру Арнову (Мој. II. 15.20); и за пророчицу Девору, која је била уједно и судија (Судије 4. 4.); и за пророчицу Олду (Цареви II. 22), која је предвидела пропаст државе, па вичући на поквареност народа световала Цара Јосију шта да ради; она је била претечица пророку Јеремији, којег су плачевни гласи после чули се из свију кућа у Јерусалиму. — И из новог завета знамо за пророчицу Ану, која је у 40. дан после рођења Исусова била у цркви, старица од 84. године, кад је Симеун богопримац Христа примио; за њу вели св. јеванђелист Лука (2, 36.) да је непрестано у цркву ишла и постом и молитвом служила Богу дан и ноћ. Тако су и после, особито у 4. веку хришћанском, многе жене и девојке, особито удовице, одликовале се као пресвитери, учећи своје млађе сестре и децу

хришћанској науци и животу. Тако их је и у познијим вековима било, које су се одликовале учећи друге богопознању и богопоштовању. Једна од најславнијих била је Ана Бимс, коју су са оних њених дивних побожних и богословских списа и песама прозвали брабантском Сафом. Данас има много богословских књига, које су написале побожне и богословски изучене жене и девојке. Гђа Гионг Францускиња, написала је сама 42 богословске књиге.

Још много више жена и девојака одају се данас на правничке науке, па и у овим се врло одликују. При овогодишњем делењу премија на правничком факултету у Паризу добила је прву и највећу награду гђица Шарнуша Биљческу, Влајња, кћи управитеља банке у Букурешту. — Ученице ове добију после свршених наука ових службе као адвокати ил као судије, а има их и у полицајској служби и тако се одликују, да долазе до највиших чиновничких места и добија одлиција, ордене, што су до сад давале само мушким. — Било је још у прастара доба жена, које су се одликовале у правничким струкама. Споменули смо пророчицу Девору, која је била судија у старих Израилџања. И у старих Римљана било је више жена, које су се највише од својих мужева научиле и после се врло одликовале у овим струкама. Тако је била супруга млађег Плинија, коју су сви бог зна како хвалили. Тако је и Платијана пријатељица славног правника Јувенција Целзија, који је у своја правничка дела узео и њезина многа писма. — Данас их има много и има сила боље изучених правница. Прошле године радило је у Сев. Америци 48 жена и девојака као дипломирани адвокати и имају врло сјајну праксу. Али се и њима од стране мушких чине свакојаке сметње, те морају од највиших места да добију патенте, да могу своју радњу одпочети. Предпрошле године постала је гђица Ката Стонеман адвокатом у Нјујорку патентом самога президента американских држава, јер адвокати мушки нису хтели с почетка да је признају, а свршила је правничке

науке с одликом и положила тако сјајан успит, да су се сви дивили. Данас се сви бог зна како хвале њом и већма је вољу него што су с почетка мрзили. Изучене правнице ове, заступају код суда не само женске него и мушке. Највећма се одликују у брачним парницама и уму боље и пре да измире него мушки правници, па и заслуже више; а где измирење никако неиде, оне разведу; али су то све речите жене, и чега се прихвате, то не оставе, него наваљују док не изврше, и све пре сврше него мушки. — Сад има и у Европи жена и девојака адвоката. У Торину, у Талијанској, раде ово две године две Талијанке као дипломирани адвокати, и врло их хвале. На лањскоме скупу у Риму, у ствари преустројства тамница и поступака с тавничарима, било је присутних правника, судија и адвоката из целог света, па међу њима жена и девојака доктора права, и од свију њих је гђици Лиди Појет поверено, да поднесе извештај, и она га је поднела с најлепшом похвалом — И у Брислу је прошле године положила прва девојка, гђица Попелин, државни испит с одликом и сада свршује докторат права, да се онде настане за адвоката.

У Сев. Америци има данас жена и девојака постављених за судије и хвале их, да суде врло савесно, да испитују ствар до најситније ситнице, дознају најсакривеније тајне и вештије су и истрајније него мушки у овом истраживању. Још се дознало, да оне пре и боље него мушки парничаре измире.

Данас има изучених жена и девојака у највишим државним службама. Сенат у државници Охеју изабрао је сад скоро гђицу Мару Харти за државног секретара, до сада највећа част за женске у Америци.

Још много више жена и девојака са овим вишим наукама својим палазе данас рада и најсјајнијих заслуга код различних листова политичних и других као сараднице и као самосталне уреднице. У Америци раде данас више од 200 жена и девојака као уреднице и сараднице ондашњих листова. Гђа Роза Ливлент сестра президента издаје главни литерарни лист. Гђа Елиза Никелсен слави ове године 50 годишњицу свог листа у Њу-Орлину; примила

је уређивање истог по смрти свог мужа, иза кога је много дуга остало јој, ал она је све измирила и лист има данас мноштво претплатника. Гђа Лесли Франк уређује 10 листова. И њен муж кад је умрло, остао је 1½ милијун долара дужан и заплетен у 8 великих парница, па то је све она измирила и данас је једна од најбогатијих жена, вуче од својих листова преко 100.000 долара чиста прихода. Данас има у Америци један лист, што га уређује гђица Кара Брак мулаткиња, први лист, што га издаје изучена дивљакиња Индијанка. — Има данас и у Европи политичких и других листова, што их женске уређују и издају, у Енглеској, Француској, Талијанској, Немачкој, Шведској и у Русији. Кобден-клуб у Лондону узео је удовицу Крафордovu за сарадницу листа „Дељи-Нева“ и као почасног члана клуба; то је прва гђа, која је дошла до те части. Она пише у томе листу оне Париске дописе, за које се сви читаоци грабе. — У Брислу је прослављена ове године 50 годишњица гђе Поп главне уреднице либералног листа „Бриг;“ сви су јој уредници дошли на славу и главни уредник листа „Преоднице“ изговорио је ону здравицу, што се разносила по свима листовима европским и американским. — За велики бечки лист „Allg. Wiener Zeit.“ расписану овогодишњу награду од 1000 ф. за најлепши чланак у подлистак добила је гђица Францишка Капф за чланак „Abgrund,“ а стекло се 400 писаца за ту награду. — Прошле године путовала је по Немачкој гђица Клара Чуди као дописница Норвешких листова, поглавито у ствари кретања женскога света. — У Хелзингфору у Финској постављена је за сарадника ондашњег главног државног листа гђица Ана Еделхајм прва женска као уредник. И у Петрограду излази политични лист „Север. Геролд“, први руски лист под уредништвом женским. — Сад има и код нас један немачки и то главни лист за Босну и Херцеговину, који уређује гђица Милена Мразовић, њу хвале немачко пруски листови као изврсну списатељку и фељтонискињу. — У Америци има данас више листова, који се заузимају само за женско право, међу њима један од најизврснијих, који излази у Бостону

уређује га Каролина Дал Американка. У Француској изилазе три така листа, што само војују за право женскиња. На тим листовима раде најученије Францускиње.

Излази и у Галијенској така лист; уређује га гђица Фана Зампини са још две своје другарице. Тај лист је данас један од најизвренијих женских листова у Европи.

(Продужиће се).

КАКО ЋЕМО ВАСПИТАТИ МЛАДЕ ДЕВОЈКЕ КАД СВРШЕ ВИШУ ДЕВ. ШКОЛУ.

(Наставак.)

Ва се дође до вештине у вођењу куће, треба даље девојка да учи како ће да води са извесном и одређеном сумом новаца. Мало, врло мало има госпођа у бољим круговима друштвеним, које се разуму у томе. С оним што им се даде, никад не могу да изађу на крај; има увек дефицита. Кад дође крај месеца или четврт године, хоћеш нећеш, муж мора дати још преко рачуна, јер му се каже, да газдарица нема више у своме џепу новаца. Домаћица не уме да *разреди новац на недеље*, да одели оно, што је за цело нужно, н. пр. за млеко, за лебац и т. д. од оног што није баш сасвим нужно и да према приликама смањи издатке на непотребне ствари, Никад није навикла да бележи шта изда и на што, троши без рачуна, никад незна, шта кошта које јело, незна шта *вредне остаци* и разбаци више, него што се потрошити може.

„Драга жено, ти имаш да трошиш на годину 800 фор. тиме да подмирујеш домаће потребе за 7—8 душа. Сети се само, да има хиљадама мањих чиновника, који с толико новца морају са свим да издржавају кад и кад и *многобројнију породицу*. Раздели новац на недеље. Сваке недеље имаш да потрошиш 15 фор. Остало треба да чуваш, како би имала с чиме воћа наостављати за зиму. Осим тога од отих 15 фор. мораш увек по нешто остављати и на страну, за ванредне прилике. Буде кадикад празник, дође кадикад који гост, па у те дане ваља се боље спремити него обично. Ти велиш, да ти треба сваке недеље толико и толико масла (путера), толико и толико масти, толики и толико јаја да потрошиш. Но како толики трошак превазилази твој *предрачун*, онда га мораш смањити. Деца неће скапати, ако

после подне не добију сваки дан леба намазана с маслом, нити скапати, ако буду у вече добила само млека и сува леба. Печење и поврће не мора пливати у масти. Додаш ли ти у ово или у оно јело много шта, разних зачињака, да богме, да ће таква јела бити *вкуснија!* но ако тај трошак прелази твој *предрачун*, онда *не смеш* сувише *фино* кувати ни пећи, онда мораш мислити на друга јела, која су добра но и *јевтина*“.

Из овога се види, како је прека потреба, навикавати младе девојке на то, *све што проше да бележе, и сваки дан рачун да предају*. Трошак за со, зачине разне, шећер и друге ствари, које се обично купује на више, треба такођер узети у рачун, т. ј. кад је месечно н. пр. за шећер издано толико, онда износи толико за један дан. Само на тај начин сачуваћемо девојку, да не газдује слепо; само ћемо тако девојку научити, да поштује *вредност једног новчића*. Од новчића лако постане форинта. Таким свакидањим бележењем девојка ће брзо навикнути, да промисли пре него што потроши штагод више, или ће се с матером пре тога још да посаветује, како би се боље могло извести. Мало пре наговештеним наређивањем, лако ћемо девојку на такав поступак навикнути, ма да ће кадикад бити и несносан. Награду ваља исплаћивати сваке недеље једанпут; нису ли пак предани недељни рачуни, просто је треба задржати.

Ја држим да ћемо таквим васпитањем најбоље припремити својој кћери лепшу будућност. Узима ли срећу, те буде жена каквом ваљаном човеку, *умеће се прилагодити даним приликама*, „*пругаће се према губеру*“ живиће у границама *памятног рачунања*, држаће све у

кући у реду и ништа неће разбацивати. *Они ће самој себи и своле мужу увек моћи давати тачна рачуна.*

Не мојмо се плашити, е ће на тај начин од девојке постати само редуша, која увек паје, чисти и кува. Остаје девојци још доста часова преко дан, да се душевно унапређује и да се разонођује. Устаје-ли рано, и не тегли ли се, као што многе „отмене“ даме раде, до 9 или до 10 сати у кревету, имаће шта више и пре подне каде, да се може већбати у свирци на клавиру, да црта, да чита поучне и забавне ствари, и т. д. Свакојако да су за те послове часови после ручка zgodнији, јер су мирнији; после вечере има се каде ићи на какво предавање или на концерат, наравно ако га има. Ја бих желио, да се већина образованих госпођа у томе правду образује, а не како је данас, где по говору, који је више брбљање, изгледа да су духовите, а у ствари нису. Такозване духовите жене, које ништа нису темељно научиле, па ипак хоће о свему и о свачему темељито да суде, за сваког су паметног човека права напаст. Ја бегам од њих, као од куге!

На жалост такво васпитање није лако извести; јер да тако буде, треба: 1. паметан отац, који ће с чврстом руком све водити затим, 2. паметна мати, која је у вођењу куће вешта, и 3. добар брачни сношај. Спавали домаћица до 8 или до 9 сати, и оставља ли све на служавци, да се брине, да деца устану кад треба, да буду обучена и умивена, да добију свој доручак; оставља ли кујну већином на куварици а у доцнијим годинама мисли-ли само како ће се са својим одраслим лепушкати кћеркама у одабраном оделу ширити на шеталиштима, на концертима, по баловима и у друштву: тада се не може ни мислити на право васпитање; тако од девојака бивају само лутке, које на жалост често виђамо особито у бољим кућама. Колико-ли се дивних божијих дарова тако у главу утуче, колико-ли се несретних бракова таквим васпитањем још у напред спрема! И збиља многим младим људима не можемо никако замесрити, ако волију остати вазда неожењени, него да узму такву лутку за жену.

У таквом браку и приход или плата од 000 до 3000 форината биће мало.*)

Тако васпитавајући девојку дошла је већ и до 17 или 18 година, те је постала зрелом девојком. Како је досад провела своје време увек у озбиљном и поштену послу, сасвим је природно, што ће се у њојзи разбудити жеља, да *самосшлним послом заслужује себи за живиш.* „Отац, ја бих да радим, да за себе штогод заслужим.“ И ако је сваком оцу мила та реч, ипак ће га јако бацити у бригу. Где да се нађе таква посла? Тим послом треба девојка новца да заради; јер сваки радник је достојан своје заслуге и без такве заслуге брзо ће права поља за радом да малакше. Послушајте мој савет: *Отац, научи твоју кћерку ваљаном ручном раду, плаши јој за сваки њен посао, као да је шућа шваља или кројиља.*

Досад је твоја жена, кад год је имала каде, увек шила, шела и крпила, како би одело и рубље дечије увек било чисто и уредно. Ту бригу пренеси сада већином на твоју одраслу кћерку. Да би томе послу дорасла, подај је пре свега да код какве добре учитељке научи *шиши на машини, кројиши и шиши рубље и правиши хаљине.* Па још док учи, ваља да поправаља по штагод на рубљу и на хаљинама, учи је, да под надзором материним са-

*) Зато би било неопходно нужно, да се више свет интересује за такве школе, где би се учило *кувати и кућу водити.* У Енглеској и Америци, у Француској, Холандији Швајцарској, има таквих школа, и свет радо иде тамо. Девојке у тим школама уче, како треба зготовити најобичнија јела, која ваља да задовоље *обичног* човека, затим како треба кувати за *средњи* сталеж, и напоследку, како се мора кувати, па да се задовољи највећи *избирач* у јелу. О томе је изашла читава једна врло занимљива књижица под именом: „*Über Kochschulen und Haushaltungskunde,*“ *übers. von Julie Roemer,* из које ћемо и ми у своје време коју главу изнети пред наше читаоце. Од године 1876 постоји у Њујорку врло знаменита куварска школа, коју је основала нека *Miss Corson.* У тој се књижици приповеда, како је та иста *Miss Corson* год. 1878 отворила јаван течај за *жене раднице.* Иста је скувала довољан ручак за 10 душа за 30 *Cents.* (американски новац, отприлике 65 новч.) Резултат је изненадио све. Иста госпођа *Corson* иште 1. школу за обучавање деце *раднице,* 2. школу за припремање куварица у кућама, где је *средњи приход,* 3. школу за *фину кујну,* 4. нормалне куварске школе, у којој би девојке могле научити и у теорији и у пракси како се води кућа, и за себе, а и како друге да у томе поучавати могу. Ту би се ово учило: Употреба ране на основу физикалних закона, од какве је користи промена ране према потреби појединца и поправљање или кварење средстава за рану. Истој госпођи по мом уверењу припада прво место међу добротворима и добротворкама људског рода. Дао би бог, да и многе друге пођу њеним трагом!

стави какав рачун и плати јој све до последњег новчића. Кад прође време учењу, купи јој добру машину за шав и све, што уради, плати јој, како се иначе плаћа у вароши такав рад. Тиме се двоје добија. Девојка добија корисна посла и уједно се припрема за ваљану домаћицу. Та и за имућне фамилије има смисла она стара немачка пословица:

„Eine brave Frau in allen Stücken“

„Soll wenig neu anschaffen und viel flicken.“

Додуше виши који чиновник, или богат трговац или имућан економ слегаће раменима на оваке предлоге; но пека их. Млад чиновник или трговац пак, који тако васпитану девојку узме, благосиљаће оца. Такав посао никад никоме неће напети срамоте и сасвим се лепо слаже са најфинијим образовањем. Девојка се поноси својим послом и својом уштедом и сва-

коме ће умети достојно одговорити, који је зато можда презире. Догоди ли се несрећа, те отац рано умре, онда ће тако васпитана девојка знати сама себи помоћи. *Научила је радити*, па се неће стидити ни таквих послова, за које се обично одабирају мање образоване девојке, кћери мањих запатлија и мањих чиновника. *Научила је познавати вредност новца*, који се спече пошеним радом, научила је штедити, па се неће лакомислено бацати у пзлишан трошак. Сачувана је да не носи сувише високо нос, сачувана је од лењости, од жеље за уживањем, од тлачења времена и новца и у опште од свију оних погрешака, од којих обично пате девојке из „виших сталежа“. Било да се уда или да се не уда — никад неће трпити никакве нужде.

По дир. А. Гершу.

А. М. М.

ЗА ОЧУВАЊЕ ОЧНОГ ВИДА.



ко при раду осетиш, да у очима нешто пеца или севају светлаци, или прелећу црне пеге, одмах остави рад, да се очи одморе, и ако би се после то исто опет појавило, опет остави рад и одмори очи. — Где радиш, треба да је видно. За очи нема горе него радити у сумраку. Ал не ваља одвише ни светлости; а најгоре поквари очи, кад сунчани зрак ушпире или у очи, или на оно, што радиш, на шав, вез, писање, читање. — Когод може да начини, да му светлост пада озго, то боље по очи му. За то су боље радионице с прозорима озго с крова са северне стране; и боља су кандила, што висе озго па имају шешир — обод —, који тера светлост доле, него кандила, што стоје на столу. Код рада обдан ваља седети уз видан прозор тако, да светлост долази с леве стране. — Ко ради ситан рад, као што је шав, вез, писање, ваља да одмара очи, и то најбоље на зеленилу, за то су боље собе окренуте прозорама у зелен врт, брег, шуму, за то су и лонци с лиснатим цвећем на погледу радника врло здрави за очи радника, ал, и плавило неба и плави или

зелени — шешири — ободи на очима и на кандилима. — Ко ради ситан рад, он ваља сваки дан по неки часак да вежба очи гледећи на далеко, то их оснажи и одржи на снази. — Не ваља читати возећи се на колима ни на жељезници, јер оно дрмање јако квари очи. Не ваља читати лежећи, то је највише криво данашњој кратковидости. Ни онај, који се предиче иза јаче болести, не ваља да чита много, јер су очи као и цело тело још слаби, па их читање мори. — Пази на своје здравље у опште: буди што више на слободном ваздуху, па ту ради, а не чамај у нераду и у затвору, јер рад снагу држи и даје снагу целом телу па и очима, а нерад слаби цело тело, и затвори још већма, па и очни вид. Још пази, да ти је ноћ време одмора, а не рада, јер ноћни рад највећма мори цело тело па и очни вид. — Храни се уредно и знај, да силовито пиће, љути зачини, пушење дувана, нису уредна храна, а највећи душмани очноме виду. — Чистоћа је ствар главна за одржање здравља и снаге целога тела па и очнога вида, за то пери не само лице, него тело и купај

се што чешће, то одржи и вид на снази. Још се држи чисто оделом и станом и у чистој околности, то све снажи и очни вид,

а разуме се, ваља чувати очи од свега, што их направце вређа и квари, као што је сваки прах, дим и свака љутина. *

ЦВЕЋЕ У КАДИЦАМА.



од нас је олејандер готово једини цвет у кадицама, ал има и других, који исто тако красе придворја, ходнике, чардаке, балконе, а лепшег су листа, и издрже јаче мразеве него олејандер. Тако је цвеће: гранат (*Punica granatum*). Мора стајати лети на најсунчанијем месту у кући. — Евђенија (*Eugenia Australis*) врло леп цвет. — Лавор (*Laurus nobilis*), мора се лети по двапут на дан заливати и кад се течнијим гнојем залије буде сила лепши. — Лаворика (*Prunus laura cerases*) особито (*Pr. lusitanica*) издржи најјаче мразеве. — Лимун (*Citrus comonis*), има врло леп лист и увек има и цвета и плода. — Машљика особито јапанска (*Evonimus japonicus*), врло леп цвет. — Мирта (*Mirtus cominis*), врло лепо дрвце. — Наранџа (*Citrus aurantinen*), зелени се као и лимун сву зиму и увек има цвета и плода. — Палме многе, особито Хамеропа мала и велика (*Hameroops humilis* и *excelsa*) врло

лепи украси у собама. — Тако су и рододендри, горске руже, особито понтијски, (*Radodendron ponticum*). — Тако су и све руже, али само украс лети док цветају. — Тина, бела удика (*Viburnum tinis*), издржи најјаче мразеве и опет у пролеће пуна оних лепих цветних кићенака. — Тобира (*Pitosporum tobira*) леп мирисан цвет. — Туја (*Thuja*) довека се зелени. — Унеда (*Arbitus uneda*) врло леп цвет. — Фикуси (*Ficus*) имају сила лепши цвет него леандри. — Фуксије (*Fuchsia*) као дрвце врло је леп украс својим листом и цветом, воле само јутрење сунце. — Данас се држе у кадицама и патуце воћке па ове осим листа и цвета још и родом роде и целог лета се лепо зелене, особито су лепе крушке и трешње, а најлепше су брескве, јабуке и кајсије. — Ко дакле воле цвеће у кадицама, нека држи и од ових споменутих и за цело ће се радовати и овим. *

ЕНГЛЕСКА КРАЉИЦА ВИКТОРИЈА

прославила је прошлог месеца 50. годишњицу владавине своје. На прослави тој били су сви европски дворови заступљени својим изасланицима; Аустро-Угарски владалачки дом заступао је сам претолонаследник Краљевић Рудолф. Прослава је била величанствена, достојна те узор-владарке и те велике силе европске.

Ми ћемо овом приликом да изнесемо овде по „Бранику“ у кратко живот те ретке женске појаве.

Викторија је кћи Кларенса брата бившег краља енглеског Виљема IV.

Принцеза Викторија васпитала се добро, али је живила са својом удовицом матером у скромним околностима, удаљена од краљевског сјаја. Виљем IV. није никог трпио у својој близини. Отац Викторијин, морао је због дугова отићи из Енглеске и живио је у Немачкој. По старом обичају енглеском, претолонаследник

енглески, треба да се роди у Енглеској. Но ево невоље! Жена му је била у благословеном стању, међутим он због дугова не може да се врати у своју отаџбину. Ту му прискоче у помоћ Виговци, енглеска либерална странка. Они покупе толико новаца, колико је требало и исплате дугове. Тако се Викторија могла родити на енглеској земљи.

Мати Викторијина ово није могла никад да заборави Виговцима и она је против воље свога девера, своју ћер васпитала у слободномном правцу. Добро је и радила, утисци из детињства обично трајно утичу на душу човечију. А Викторија није имала повода *никад* да се покаје, што је мати тако васпитала, да поштује права народна Разлика између либералне, — виговске странке и између конзервативне торијевске, *сад* није тако велика. Обе поштују и суверенство владоца и суверенство

народа, али ту разлику тек је владавина Викторијина ублажила. Пређе је било друкчије. Кад су те две политичке партије у Енглеској поникле, главна разлика између њих била је управо та, што су торијевци хтели да прошире владаочева права на рачун народа и његовог заступништва, а виговци су против тога војевали.

Ноћу између 7 и 8 јуна 1837. год. умре краљ енглески Виљем IV. и тако његова синовица принцеза Викторија, као 18. годишња девојка заузме престо енглеских краљева.

Ретка појава: слаба, млада девојка да краљује над државом, која има 300 милијуна душа! Али је та девојка знала, да се достојно понаша и на брзо је стекла оно поштовање, које јој као владарци припада.

После револуције од 1830 год. дошао је на француски престо Луј Филип, тако звани „грађански краљ“, који је требао уставно да влада. За обележје уставности тада је Тијер изрекао ону чувену изреку: „Краљ влада, али не управља.“ То начело постојало је и особито се утврдило за време Викторије у Енглеској. Она је владала, и од својих права није попустила, али њени министри, који су били одговорни парламенту управљали су земљом. Она се увек уставно понашала. Ако је требало променити министарство, она се није устезала да то учини, ма да јој није увек лако падало

Три године је Викторија седела сама на престолу. Постала је зрела девојка, требала је да се уда или боље рећи ожени.

На престолу белгијском седио је Леополд први, онај исти, који је био муж Шарлоте, и коме се пре тога, смрћу Шарлотином омакла прилика, да се с њоме дели енглески престо. За Леополда веле, да је био најмудрији владалац свога доба и да су многи владоци у њега тражили савета. Тај мудрац краљ био је и практичан. Кад није могао сам да се утврди у близини енглеске круне, он је гледао свога рођака да препоручи енглеској краљици. Кобуршки принчеви били су онда они, који су оживљавали полумртве династије. Викторија је имала ваздан просилаца, али срце њено задобио је принц кобуршки — Алберт, који постане њен ђувегија. Да се види, како се она у свима приликама коректно држала, навешћемо и ово. Њен будући муж морао је постати енглески поданик, и као такав морао се заклети на верност уставу и владару. Кад се приближавало време, да се вен-

чају, дође краљици надбискуп лондонски и рече јој: да би при венчању могло изостати оно „и жена да бојитеја својега мужа“, јер како би то изгледало да краљица каже јавно у цркви, да ће слушати свога мужа, кад се тај исти пре неколико дана заклео њој на послушност. Знате, шта је краљица одма, без предомисљања одговорила: Сваки енглески грађанин мора бити покоран краљици и уставу, али зато опет ја као жена морам слушати свога мужа. Таке је она појмове имала о дужности жене, ма да је она била господарица у земљи.

Така жена унела је све услове у брак, од чега зависи срећа у браку. Тако је и било. У мужу само је она налазила потпору, у тешком позиву свом. Он јој је био најбољи саветник.

Њена владавина била је испрекидана бурма, које су доста сметале државном броду. Тако у почетку била је она велика борба о порезу на жито, у којој је велику славу пожњео њен министар и велики државник Пил.

У спољној политици најважније је дело било — кримски рат, кад је енглеска стала на чело „европске коалиције“ против Русије. То је било дело њеног министра лорда Палмерстона. Од тог рада сву је корист побрала Енглеска, а Наполеону остала је само — слава.

Под њеном владавином Енглеска се раширила у Африци и Азији, задобила је Кипар, Египат и прекупила је акције суецког канала, те тиме постала и господар тога воденог пута. Биконсфилд је начинио и царицом индијском, а Гледстон је пренео њену власт опет у Египат.

Извоз енглеске индустрије за време њене владавине се удвостручио, у истој мери подигла се производња у земљи. Толико је напредовала Енглеска!

У породичном животу била је краљица Викторија сретна, осим што је рано изгубила свог мужа. Изродила је деветоро деце. Најстарија кћи удала се за престолонаследника немачког, њен први син престолонаследник, има за жену кћер краља данског, сестру руске царице, а млађи син има за жену сестру руског цара, најмлађа кћи њена удата је за принца Људевита Батенберга брата бившег бугарског кнеза.

Ова енглеска краљица, може се рећи, да је сретна и као владарка и као мати и као жена. Но цео њен јавни и породични живот показује, да је она ту срећу и заслужила, а не да јој је случајно дошла. I.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Школске свечаности. Од неколико година овамо приређују се крајем школских година на свима нашим срп. вишим девојач. школама у Нов. Саду, Панчеву и Сомбору, а тако и на ново-садској срп. вел. гимназији школске свечаности. На овим свечаностима певају, декламују, свирају и говоре држе саме ученице и ученици. Тим приликама се обично држе и изложбе руч. радова, цртежа и писања дечијих, а онда се и даровима награђују добре, вредне и примерне ученице и ученици. То су по школску и васпитну цел врло корисне установе, јер учествовање родитеља и публике на ове светковине показује ученицама и ученицима, да њихови старији прате рад и успех њихов, а с тим се у бољим ученицама подстиче ревност још на бољи рад и успех, а у слабијим се побуђује воља, да теже, да достигну и оне бољи успех и савршенији рад. Оваке светковине имају више смисла за ширу публику, него они досадањи испити за углед (Schauprügungen), што се практиковали и практикују по оваким вишим народним заводима.

Гђица Адела Бабића, ћерка капетана Николе Бабића из Сомбора компоновала је за гласовир један марш и посветила га пуковнији свога оца.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Кактус. Лепо цвеће ово ваља о Ђурђевоу пресадити у нове лонце и то испуњене шумском земљом помешаном са песком и са цигљом и малтером од старе зидине све ситно стучено, па оцећи све сувишне и кршаве изданке, и преко лета оставити у врту закопано у земљу на онаком месту где сунце најјаче греје, па на врелом дану што већма заливати. То му највећма годи, ма да се с почетка чини да не годи, јер тек после се види како наједра. У јесен кад почне хладно бивати унеси га у суво место и више не заливај до Св. Саве, а онда, кад му почну пупе извијати стави га на то плије место па ћеш добити најлепше цветове —

Цинија најлепша. Данас је прва и над свима најлепша *Ziniaelegans robusta grandiflora plenissima*. Сви, који воле тај лепи цвет нека набаве семена му. То је најновија врста, најкрупнијег цвета, најлепше боје тако, да се не можеш надивити лепоти му,

прави царски цвет. Што га ко од малена боље очува, у добру земљу пресади помешану са наструганом рожином или угорелим ђубретом, то ће му већи и лепши цвет изаћи. По семе пишите An das Vereins Centrale in Frauendorf Nieder Bayern, letzte Post Vilshofen. —

Руже да већма цветају: не остави ниједнога цвета на струку да прецвета нити да се ухвати у семе, него чим почне да се развија, одмах га оцеци, па ће струк терати сила више пупољака.

Ружу да размложиш: оцеци струкове и стави за себе сваки у грлато стакло с водом и држи на месту сунчаном, као што се ради са струковима олеандра, па ће сваки пустити жиле и онда пресади у лонце, само пази, да се не сломије, јер су струкови врло крти.

Ружу да опростиш од медљике: Помешај ситно стучена сумпора (цвета из апотеке) и угашена креча на једнако, доли толико воде и стави на ватру да се скува, после скини и доли 40—50 пута толико чисте воде па тим болесну ружу поли.

Каранфила да размложиш: одломи струк на коленцу, замотај оздо свежом травом ил маовином и задени у земљу, па сваки ће се струк уватити.

Цвеће у лонцима одашта највећма страда? Од оне воде при заливању, што се задржи у оним тањирима, који се подмећу, да вода не цури око лонца, та вода у тим тањирима загуши цвет те оболе му корен и цвет умре. Само барско цвеће воле ону воду, тако је кала и други барски цветови Ко ће дакле да му буде цвеће здраво, ваља сву ону воду, која кроз процури, да је одмах одлије. —

Цвеће у лонцима да буду веселије: Закопај преко лета у врту на поље, али баци на дно пепела, тај не да глисти ни црву, да кроз рупу на дну лонца уђе у лонац.

Нови лонци за цвеће: Нису пробушени оздо него са стране, 1½ цент. више дна и то на више места. Ове рупе не загуше се као она на дну; вода, којом се залива не исцури сва, а корен цветни има више ваздуха, а то је све троје за цвет боље.

Поврће да буде слађе. Невеште куварнице ставе у воду и оставе да лежи у води

пре него што ће да кувају, а то не ваља, јер вода извуче сву сласт, па онда ни мало не вреди. За то не остављај у води да стоји, него опери, па одмах стављај у лонац да се кува.

Грашка зелена да имаш и преко зиме: Узми на 4 литре грашка 4 добре шаке соли и додај по кашичице салитре па све добро измењај с грашком и наспи у чиста сува стаклета, још их о своје колена наби, да би се грашак боље сложио, и онда зануши стаклета новим запушачима, па завежи свинском бешиком и остави на суво место. Тако се одржи годинама.

Пасуља зелена да имаш преко зиме: Можеш га насолити, а мож и насушити. За насолјење требају повећи лонци, па у њих се стави све таван меуна па таван соли, док не буде пун лонац. Најгорњи и најдоњи је таван со; озго се покрије чистим платном на њега чиста дашчица и на њу камен да пригњечи; тако се држи две године, само треба ону прљаву воду, што озго излази, одливати и чисту наливати. — Ако ли ћеш да насушиш пасуља, а ти расеци сваку меуну дужом близу до краја, прели све кључалом водом, па онда нанижи све на конце и обеси на сувом, али не сунчаном месту да се осуше, најбоље на тавану. Ако би било време влажно, суши се на огњишту или на врелој пећи, али не треба јако сушити, да би остале меуне зелене. После стави у кесу и држи на сувом месту.

Кокоши страни да уведеш: Најбоље је време сад од јуна до септембра, сад је најлакше донети их, особито из топлих крајева, и најлакше се науче на нашу климу, и најлакше отрпе прво перушање — лињање.

Кокоши, које најбоље носе да познаш: Види кресте око кљуна и крастице код ушију; што су кресте угаситије црвене, а красте беље, то је знак боље носиље; а што су кресте блеђе и красте прљавије, то су лоше носиље

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Ко се опече, опржи, опари — најбржи му је лек да наструже сапуна најпростијег, па с мало воде нека замеси као тесто, и то на крпу нека намаже, па тим рану нека покрије, и бол ће одмах попустити, па ако би се после опет појавио, тај мелем поновити, па другог неће ни требати, и ако га одмах стави на рану неће ни мехури скочити.

Ноге од многог хода коме се ужигају: нека намаже беланцетом од јајета, то је лек најбољи. —

Од хладноће ногу ко пати, па има отуд и болова, да се опрости: нека сваки дан по два пут таре болна места и гњечи, и нека чешће преко дана што више миче прстима те ноге и ходи на тим прстима, и то босоног, — тим ће се најпре опростити хладноће и болова.

Комарац, чела, ос, кога убоде: нека одмах притисне то место шупљим кључићем од сата и то што јаче, да истера жаоку или ону љутину напоље, па ће одмах престати и она жега и свраб и бол.

Крв из ране да брзо стане: замачи крпу у кључалу воду па подржи на рани, то боље помогне него лед.

Р А З Н О.

Српска краљица Наталија сваким даном пружа све више доказа о својој материнској бризи за бољом срећом и већим напретком свога народа а особито женског подмлатка и женског друштва. „Женско друштво“ у Београду има у краљици својој праву, њежну и брижну матер, јер она сваким даном даје видљива знака о својој доброј вољи и искреној жељи за друштвено напредовање. Тако читамо, како је краљица при поласку своје у Русију о. г. платила дуг крагуевачке подружине са 297. 50 динара за задружни лист „Домаћицу,“ и уједно пружа 500 динара прилога том друштву. Даје у знак љубави своје на дар и јастуче од беле свиле, на коме је крштена, задева сироту децу испод 7 година из окружија београдског, долази сама у седнице женског друштва и ту ободрава чланице на рад и чини предлоге у корист друштву а по њеном предлогу прославиће друштво 25. августа о. г. своју 12. годишњицу у њене дворске просторије. Таким узор-делима краљичиним дичи се цео народ српски и пуни груди с поносом и постојаном надом на лепше дане народне. Живила ова права краљица народна!

Пренос Вукових костију. Одбор за пренос Вукових костију, држао је 1. јуна о. г. свој састанак у Београду, на коме је одлучио: да три члана оду у Беч, па да на нарочитој лађи пренесу Вукове кости у Београд. Лађа ће, пловећи низ Дунаво, пристајати уз обалу ових српских места: Сент-Андрија, Будим, Вуковар, Нови Сад, Ср. Карловци и Земун. Кад стигне у Београд, пренеће се кости у дворану велике школе, где ће бити намештен катафалк у дворани прно драпираној. Светковина ће трајати три дана; први дан ће основне и средње

школе походити дворану и обасипати цвећем ковчег Вука Стеф. Караџића; други дан долазиће публика и велика школа, а трећи дан биће свечан паростос у саборној цркви, где ће са леве стране при уласку бити сахрањени смртни остаци оца новије књижевности Вука Стев. Караџића, те ће тако кости његове лежати у близини Доситеја Обрадовића, чији је гроб с десне стране при уласку у београдску саборну цркву.

Лукијану Мушицком приређен је ове год. о Духовима педесето-годишњи парастас у Дечанима. Било је силног нашег народа из свију тамошних крајева. Епископ Данило позвао је на ту свечаност све срп. манастире. При парастосу чинодјејствовао је Владика Данило на челу са 72 свештеника, 12 ђакона и 6 ипођакона. По обављеном црквеном обреду говорио је владика Данило красну беседу у почасти митроносном песнику српском. На обеду, који се држао по парастосу у манастиру, било је присутно и католичких фратра и неколико младих оца. Оваке величанствене славе не памте тамо многи људи, а има се у заслугу уписати највише владици Данилу. Таков нам подобајет архијереј!

СРПСКОМ НАРОДУ.

А НАИМЕ: СЛАВНИМ СРПСКИМ ДОБРОТВОРНИМ Женским Задругама, Црквеним и Политичким Општинама, моралним Заводима и Удружењима, као и свима људима милостива срца и дарежљиве руке.

Наш састановник г. Коста Михајловић има глухонему мћер, Јелку, коју би свом вољом брижног родитељског срца свога дао у први српски завод за глухонеме, који је прошле године основао г. Радивој Поповић у српској Митровици, али је, као сиромаш општински секретар овога места, који злехудо издржава себе, своју супругу и глухонему кћер из незнатних доходака, који му као таквом припадију, у са свим лошим материјалним приликама, па и поред највећег усиљавања, кад би и он од усти својих откидао, не би могао сам из својих средстава то учинити.

Те је зато и упућен на људе милостиве, на људе, који у срцима својима имају места и за бедне и сироте, да му ти у помоћ притеку. По најприје је био упућен на ово место, у којему живи, а које је место и схватило човекољубиву дужност своју, одржив недавно приватан брат-

ски договор, на којему се решило, да се пружи братска рука помоћи брижном оцу и родитељу, да може дати своју кћер у горе поменути завод за глухонеме, и да му се испуни тако његова зацело највећа жеља родитељска.

По договору је ова ствар најједнодушније била прихваћена, али је, на жалост, наше место, са рђавих материјалних прилика у њему, и сувише мало, а да би се воља и заузимање чланова овога договора с успехом спровести могла, и да би оно само могло толико новчане жртве принети, колико је потребно за ту исту цел.

И с тога је на одржаном договору решено, да се изабере један одбор, који ће ову ствар с молбом ради одзива, да унесе у шире земљиште, у народ српски, где ће се зацело наћи толико откуцаја за забринутога родитеља, већ 52 године старог, да се омогући, да може послати своје дете у Митровачки завод за глухонеме.

С овом надом се и потписани, у име изабраног одбора, обраћају с пуним поверењем на српска просветна и хумана удружења, као и на све родољубе наше, да ову ствар пригрле, и да тако колико толико олакшају бригу и очајање једном старом родитељу, а са јадне и неизвесне будућности глухоневога јединчета његова.

Помозите Господо и Госпође, Браћо и Сестре! Сваким новчићем Ваших милостивих прилога вршићете две племените дужности: дужност човека и родољубља; прву непосредно према родитељу и његову сироту детету, а другу посредно према првом заводу за глухонеме, који је једино на народ наш упућен

Сви ови прилози, као и имена приложника нека се упуте на потписаног председника, а одбор ће у своје време дати о њима јаван рачун у нашим листовима.

Уредништва свих цењених српских листова учтиво молимо, да овај позив штампају у својим листовима, и да и сами примају прилога на ову племениту цел, шаљући их доцније на потписаног председника.

У Карлову (и. и. Беодра) ¹⁵/₂₇ маја 1887. године.

У име одбора:

перовођа:

председник:

Љубомир Лотић, благајник: Јоца Виловски
срп.-нар. учитељ. Омер Попов општ. бележник,
трговац.

На овај позив обраћамо пажњу наших поштованих читатељки. Како нам из

тога места јављају, одзив је до данас још врло слаб. До сада је послала само госпођа *Марија Коларића* из Суботице 2 фор., а врсна вел.-кикиндска српска добротворна женска задруга решила је у својој седници од 11./23. јуна о. г. да ће кроз три године давати годишње по 20 фор. на овај смер. Дична вел.-Кикиндска добротворна женска задруга, која великим низом својих добротворних деловања дивно блиста међу овоостраним нашим хуманим удружењима, и овом је приликом доказала: с колико родољубља врши своју важну мисију, те нека јој је и на овом дару највећа слава и признање. Дај Боже, да се и друге сестре угледају на њу. А тако исто нека и лени пример човекољубља и милостивог срца дичне Српкиње гђе Коларићке послужи нашим родољубивим Српкињама за углед.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Наш уважени књижевник *Миша Пешровић* професор на срп. учитељској школи у Сомбору написао је врло корисну књигу: *Пијаћа вода*, и како се иста набавља и испитује. Исту је књигу наградила „Матица Српска“ са 50 дуката из фонда Јована Остојића и жене му Терезије. Књига је већ ушла у штампу и изнеће око 8 штампаних табака, а цена јој 60 новч. или 1 динар и 50 пара. Скупљачи претплате добијају 9. књигу на дар. Имена претплатника и новци шаљу се писцу у Сомбор. Препоручујемо нашим претплатницима, да набаве ову поучну и корисну књижицу.

Од 1. јула о. г. почиње издавати у Бечу Константин Мандровић под уредништвом Симеона Коњовића српски илустровани лист „*Неману*“. Немања ће доносити поучне и забавне чланке. Излазиће сваког месеца једанпут у свескама од три табака (24. стране) у облику велике четвртине са 8—9 слика. Цена је за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на читаву годину, до јула 1888. 4 ф. 80 н. а до краја ове год. 2 ф. 40. За Србију стоји годишње 10 динара, а на по године 5 динара. За све остале земље на годину 5 ф. 60 н. Поједине свеске могу се добити по 40 н. или 85 пара. Претплата нека се шаље у плаћеном писму на адресу:

„Verlag des „Nemanja“ in Wien, Landstrasse, Hauptstrasse, Nr. 22.

Дадро-босански Источник, тако се зове лист за црквено-просветне потребе, што ће почетком јула месеца о. г. у Сарајеву под уредништвом Николе Гер. Лалића свештеника да излази. Власништво је листу А. Е. митрополитска конзисторија. Излазиће једанпут месечно на читавом табаку и стајаће за Босну, Херцеговину и остале пределе српске 1 фор. до краја ове године, а за целу годину вреди 2 ф. Претплата се шаље власништву и издаваоцу листа, А. Е. митрополитској конзисторији.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Приповешке Милана Савића. У књижари Браће М. Поповића у Новоме Саду изашле су ови дана горње приповешке у три свеске. Прва свеска има ове приповешке: I. Румене руже. II. Смиља. III. Стихови и свирка IV. Стара слика. V. Баш тако је морало бити. VI. Крај извора. — Друга свеска има ове приповешке: I. Наталија. II. Близанице. — Трећа свеска ове приповешке: I. Помодарка, II. Невенка. III. Под прозором. — Свака је свеска јача од два штампана табака на великој осмини и вреди по 25 н. авр.

Извештај о срп. вишој девојач. школи у Нов. Саду на крају њене 13. а школске 1886/7. године. Година десета 1887. у извештају овом стоји на првом месту чланак „Женски уплив, девета велесила“ од Мите Калића, који смо у овом броју нашега листа напред изнели, за тим су изложене обичне школске ствари. Из тог извештаја видимо, да је ове минуле школ. 1886/7. г. било уписано 65 ученица, од којих су 2 изостале, а 56 испитано, од којих су 13 одличних, 21 врло добра, 15 добре, 5 довољне и 3 недољне; све су српкиње православне вере. Од уписаних било је из места 44, из уже Угарске 4, из Троједнице 17. Дакле 1/3 деце са стране било је у тој школи ове школ. 1886/7. г.

„*Србин*“ месечни часопис за економију и политику (програм радикални.) Власник Др. Драгиша Станојевић, а уредник: Милан Ацић. Изшла је прва свеска за јуни 1887. г. са овим садржајем: Говори српски! — Значај данашње опозиције у Србији. — За Србију 1868—1886. — Непријатељи. — Пријатељи. Претплата се шаље власнику Др. Драгиши Станојевићу у Београд и износи за јуни, јули и август 5 динара. Дућанска цена је по свесци 3 динара или 1 1/2 фр. ав.

ИСПРАВАК.

У бр. 5. овог листа стр. 136. врста 15 озго, читај „Марије Гајете Георгене“ а не као што стоји.

САДРЖАЈ: 1. Изгубљени рај. Од Станка — 2. Женски уплив, девета велесила Од Мите Калића. — 3. Шта све могу да раде женскиње. (Продужење.) — 4. Како ћемо васпитати младе девојке кад сврше вишу девојачку школу. Од М. А. М. (Свршетак.) — 5. За очување очног вида. — 6. Цвеће у кадицама. — 7. Енглеска краљица Викторија. — 8. Листићи: Из просвете. — За домаћице. — Зарад здравља. — Разно. — Српском народу. — Књижевни оглас. — Нове књиге и листови. — Исправак.

Власник: *Добротворна Задруга Српкиња Новосашкиња*. — Издаје и уређује: *Аркадије Варађанин*.